

Introducere

Unul din domeniile de interes major ale teoriei generale a obligațiilor îl reprezintă izvoarele obligațiilor, iar în cadrul lor un loc aparte îl ocupă faptele juridice licite. Spunem aparte deoarece, pe de o parte, importanța acordată lor a fost destul de redusă poate și dintr-o inexactă și incompletă modalitate de reglementare a acestora în vechiul Cod civil, iar, pe de altă parte, recunoașterea lor expresă ca izvoare de obligații a intervenit abia prin noul Cod civil.

Aparent, dispozițiile art. 1165 NCC, în care gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză și plata nedatorată sunt incluse în cadrul izvoarelor obligațiilor, dublate de dezvoltarea regimului juridic al fiecărei instituții în art. 1330-1348 NCC, ar conduce la epuizarea subiectului.

Însă, prevederile Legii nr. 71/2011 de punere în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, referitoare la legea aplicabilă în timp faptelor juridice licite, impun o examinare atât a dispozițiilor în cauză din vechiul Cod civil, cât și a noii reglementări. Din acest punct de vedere, intrarea în vigoare a actualului Cod civil nu a generat automat lipsirea de efecte a vechii reglementări. Legea materială aplicabilă va fi determinată în funcție de data producerii sau a săvârșirii faptului juridic licit, considerent pentru care și la acest moment, cu respectarea prevederilor prescripției extinctive a dreptului material la acțiune, pot fi identificate situații în care litigiului generat de un fapt juridic licit și promovat după data intrării în vigoare a actualului Cod civil să îi fie aplicabile dispozițiile din vechiul Cod civil.

Pe de altă parte, incursiunea în studierea dispozițiilor din vechiul Cod civil în paralel cu actualul Cod civil relevă și influențele primare ale legislației franceze care se metamorfozează ulterior într-un proces de uniformizare și modernizare a legislației române, specific la nivel european. Sub acest aspect, analiza comparativă a actualului regim juridic al faptelor juridice licite cu dispozițiile similare din alte state europene permite identificarea atât a unui fond normativ comun, cât și a unor elemente distinctive.

Demersul nostru nu poate trece cu vederea nici implicațiile pe care principiile derivând din faptele juridice licite au început să le manifeste la nivelul dreptului european prin intermediul jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene. Fără ca instituțiile juridice din dreptul național să se suprapună cu aspectele derivând din faptele juridice licite identificate de jurisprudența europeană, nu putem ignora importanța acestei translații. Faptele juridice licite ca sursă de obligații părăsesc dreptul privat național pentru a se manifesta în litigii ce implică nu doar doi particulari sau un particular și un stat membru, ci chiar și un organism al Uniunii Europene.

Evoluția faptului juridic licit de la dreptul roman, la reglementarea sau recunoașterea pe cale jurisprudențială în dreptul național, la reglementarea expresă ca izvor de obligații și la reglementarea expresă a unui regim juridic distinct al fiecărei instituții ce face parte din această categorie, urmată apoi de invocarea și consacrarea la nivelul Uniunii Europene a unor principii generale derivând din acesta, nu fac decât să sporească interesul pentru cunoașterea lui aprofundată.

Capitolul I. Faptul juridic licit, izvor de obligații

Secțiunea 1. Faptul juridic. Noțiune. Clasificarea faptelor juridice în sens restrâns

Faptul juridic constituie o *premisă esențială* a apariției sau a stingerii unui raport juridic^[1]. Faptele cărora norma de drept le atribuie, în împrejurări precis determinate, relevanță juridică sau efecte juridice, în sensul că generează, modifică sau sting raporturi juridice se numesc fapte juridice, în înțeles larg.^[2] Faptele juridice nu au, prin ele însele, puterea de a produce efecte juridice, deoarece această putere le este conferită de normele juridice.^[3]

S-a învederat^[4] că, întrucât raportul juridic se analizează și în drepturile și obligațiile ce-i alcătuiesc conținutul, înseamnă că, dacă faptele din ordinea materială constituie izvoarele raporturilor juridice civile concrete, ele constituie, prin chiar aceasta, și izvoarele drepturilor și a obligațiilor intrând în conținutul acelor raporturi.

Pe lângă această accepțiune *lato sensu* a noțiunii de fapt juridic, ce este sinonimă cu cea de izvor al raportului juridic concret, se poate identifica și un înțeles *stricto sensu*^[5], adică numai acțiunile omenești săvârșite fără intenția de a produce efecte juridice (fapte licite și ilicite) și faptele naturale (evenimentele), efecte care totuși se produc în temeiul și puterea legii, chiar împotriva voinței autorului lor.^[6] În măsura în care asemenea acțiuni omenești dau naștere la obligații civile, ele constituie izvoare ale raporturilor juridice de obligații.

^[1] N. POPA, *Teoria generală a dreptului*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 237.

^[2] D. COSMA, *Teoria generală a actului juridic civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 5.

^[3] Pentru analiza faptului juridic în sens larg, a se vedea și C. VOICU, A.C. VOICU, *Teoria generală a dreptului*, ed. revăzută și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2013, pp. 251-252; M. BĂDESCU, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Sitech, Craiova, 2013, pp. 288-289; M. NIEMESCH, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pp. 162-163.

^[4] S. BRĂDEANU, V.D. ZLĂTESCU ÎN T. IONAȘCU, E. BARASCH (COORD.), *Tratat de drept civil, vol. I. Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1967, p. 233.

^[5] I.R. URS, C. TODICĂ, *Drept civil. Teoria generală*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 111.

^[6] L. POP, I.F. POPA, S.I. VIDU, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 343. Sintetizând interesul distincției dintre actul juridic civil și faptul juridic în sens restrâns s-a reținut că eficacitatea actelor juridice depinde de

La rândul lor, după cum sunt sau nu conforme cu dispoziții legale, faptele juridice în sens restrâns pot fi clasificate în fapte juridice licite și faptele juridice ilicite.

Faptele juridice licite sunt acțiuni omenești săvârșite fără intenția de a da naștere la raporturi juridice de obligații, care totuși produc asemenea efecte în puterea legii, fără ca prin ele să se încalce normele de drept în vigoare. În categoria faptelor juridice licite, izvoare de obligații civile, intră gestiunea de afaceri, plata nedatorată și îmbogățirea fără justă cauză.

Faptele juridice ilicite sunt acțiuni omenești săvârșite fără intenția de a da naștere la raporturi juridice de obligații, care totuși produc asemenea efecte în temeiul sau puterea legii, împotriva voinței autorului lor și prin care se încalcă normele de drept sau bunele moravuri.

Faptele juridice licite se diferențiază substanțial de faptele juridice ilicite prin aspectul ipotezelor pe care le reglementează, a condițiilor care trebuie îndeplinite pentru a fi în prezența faptelor juridice ca izvor de obligații, dar și cu raportare la ipotezele în care normele legale în vigoare sunt sau nu încălcate prin săvârșirea acțiunilor omenești.^[1]

Secțiunea a 2-a. Clasificarea izvoarelor obligațiilor. Cvasicontractul. Critica noțiunii de cvasicontract folosită de vechiul Cod civil

Prin izvor de obligații se înțelege acel fapt juridic – luând noțiunea de fapt juridic în sens larg – care dă naștere unui raport juridic de obligații.^[2]

În sistemul vechiului Cod civil erau considerate ca izvoare ale obligațiilor: contractul, cvasicontractul, delictul, cvasidelictul și legea. Referitor la originea acestei clasificări a izvoarelor obligațiilor, cu privire specială asupra cvasicontractului, se impun a se face mai multe precizări.

Impresionați de valoarea dreptului roman al obligațiilor, unii autori au fost tentați să creadă că, în materia obligațiilor, legiuitorii n-au făcut altceva decât să reproducă soluțiile dreptului roman. De aici și concluzia că dreptul obligațiilor ar fi un drept imuabil, universal. În realitate, instituția obligațiilor a evoluat în conținutul ei, întrucât a avut de reglementat, în diferite orânduri sociale, relațiile economice și sociale diferite, dar a păstrat, în decursul veacurilor, în forma

îndeplinirea unor condiții diferite (determinate de analiza manifestării de voință, s.n.), distincția producând consecințe importante și pe tărâm probator. Pe larg, a se vedea D. COSMA, *op. cit.*, pp. 14-16.

^[1] I.R. URS, P.-E. ISPAS, *Drept civil. Teoria obligațiilor*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 185.

^[2] C. STĂTESCU, *Teoria generală a drepturilor reale. Introducere în teoria generală a obligațiilor*, Tipografia Universității București, București, 1973, p. 275.

de exprimare a reglementărilor sale, anumite concepte și construcții tehnice romane, adevărate constante ale obligațiilor, la care însă s-au adăugat, cu timpul, și alte asemenea concepte, procedee și construcții tehnico-legislative.^[1]

În dreptul roman^[2] se ajunsese a se defini cu destulă precizie două izvoare principale ale obligațiilor: contractul și delictul. Cât privește obligațiile care se nășteau din alte fapte juridice decât acestea, erau considerate de jurisconsultii romani că izvorăsc *ex variis causarum figuris* și le aplicau prin analogie regulile corespunzătoare fie contractelor, fie delictelor, ca și când s-ar fi născut dintr-un contract – *quasi ex contractu* – sau dintr-un delict – *quasi ex delicto*. Din interpretarea greșită a textelor romane, care urmăreau să evoce numai o comparație cu principalele izvoare ale obligațiilor, au fost definite două izvoare de sine stătătoare: cvasicontractul și cvasidelictul.^[3]

S-a afirmat^[4] că nu s-a produs numai o dublare a surselor de obligații, ci și o inversare a acestora, dat fiind că expresiunile *cvasicontract* și *cvasidelict* nu se referă la izvoarele din care purced obligațiile, ci la *efectele* lor. Aceste expresiuni sunt în realitate locuțiuni adverbiale având semnificația *quasi ex contractu* și *quasi ex delicto*, deci ca și din contract și ca și din delict.

Deși cvasicontractele au fost considerate veritabile izvoare de obligații abia în epoca postclasică, încă de pe vremea lui Gaius începe să se contureze concepția că anumite fapte asemănătoare contractelor (prin efecte) au totuși o identitate proprie. Deși clasificarea cvadripartită (cea care include și cvasicontractele) a izvoarelor obligațiilor este sub unele aspecte criticabilă, ea trebuie totuși acceptată, întrucât categoriile de izvoare proprii acestei sistematizări se individualizează în temeiul formei lor tehnice și nu în virtutea unor criterii subiective.^[5]

Iustinian a clasificat izvoarele obligațiilor în patru categorii: contracte, delictе, cvasicontracte și cvasidelictе, clasificare preluată din Codul civil francez din 1804 și consacrată de vechiul Cod civil român. Potrivit acestui din urmă act normativ, obligațiile se nasc din contracte (art. 942 și urm.), din cvasicontracte (gestiunea de afaceri și plata nedatorată – art. 986 și art. 987), la care jurisprudența și doctrina au adăugat îmbogățirea fără justă cauză, din delictе, fapte ilicite săvârșite cu intenție (art. 998), și din cvasidelictе,

[1] I. ALBU, *Drept civil. Introducere în studiul obligațiilor*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984, p. 141.

[2] Pentru o analiză a evoluției izvoarelor obligațiilor în dreptul clasic roman și în dreptul romano-bizantin, a se vedea V. HANGA, M.D. BOB, *Curs de drept privat roman*, ed. a 4-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011, pp. 229-231.

[3] C. STĂTESCU, *op. cit.*, p. 277.

[4] P.C. VLACHIDE, *Repetiția principiilor de drept civil*, vol. II, Ed. Europa Nova, București 1994, pp. 126-127.

[5] E. MOLCUȚ, *Drept privat roman. Terminologie juridică romană*, ed. revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 331.

fapte ilicite săvârșite din culpă (imprudență și neglijență) (art. 999). Așadar, din enumerarea făcută de legiuitorul vechiului Cod civil lipseau actele unilaterale și îmbogățirea fără justă cauză; totodată, se făcea confuzie între faptele licite și actele juridice, faptele licite fiind considerate cvasicontracte, iar deosebirea dintre delictе și cvasidelictе nu era necesară, deoarece ambele izvoare produceau aceleași efecte.^[1]

În reglementarea vechiului Cod civil gestiunea de afaceri și plata nedatorată erau reglementate distinct în categoria cvasicontractelor. Ulterior, în aceeași categorie a cvasicontractelor, a fost recunoscută pe cale jurisprudențială și îmbogățirea fără justă cauză.

Astfel, potrivit art. 986 C. civ. 1864, „*Cvasicontractul este un fapt licit și voluntar, din care se naște o obligație către o altă persoană sau obligații reciproce între părți.*” Trebuie precizat că în reglementarea anterioară erau considerate ca izvoare ale obligațiilor: contractul, cvasicontractul, delictul și cvasidelictul.

Amintim că sursa de inspirație a acestui text legal a fost art. 1371 C. civ. francez, conform căruia: „*Les quasi-contrats sont les faits purement volontaires de l'homme, dont il résulte un engagement quelconque envers un tiers, et quelquefois un engagement réciproque des deux parties.*” (Cvasicontractele sunt fapte pur voluntare ale omului din care rezultă o obligație față de o altă persoană sau obligații reciproce între părți).^[2]

Din analiza comparată a celor două texte legale se observă că dispoziția art. 986 din vechiul Cod civil reușește să surprindă, pe lângă caracterul de a fi un fapt voluntar al omului, și pe acela de a fi un fapt licit, ceea ce este de esența acestui izvor de obligații. Explicația deosebirii identificate între aceste texte legale rezidă în aceea că legiuitorul român s-a inspirat și din proiectul de Cod civil italian care a intrat în vigoare în anul 1865.^[3]

^[1] S. ANGHENI, *Dispoziții generale în M. ULIESCU (coord.), Codul civil. Studii și comentarii, vol. III Partea I, Cartea a V-a. Despre Obligații (art. 1164-1649)*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 22.

^[2] Pentru o prezentare a evoluției în timp a noțiunii de cvasicontract, a se vedea A.-E. GIFFARD, R. VILLERS, *Droit romain et ancien droit français (obligations)*, troisième édition, Dalloz, Paris, 1970, pp. 94-95.

^[3] S-a constatat că organizarea și structurarea materiei obligațiilor de către redactorii Codului civil român sunt mai bine realizate decât cele din Codul civil francez; Codul civil român nu cuprinde o enumerare într-un singur text a izvoarelor obligațiilor spre deosebire de Codul civil francez (art. 1101); Codul civil român reglementează numai patru izvoare obligaționale care sunt: contractul, cvasicontractul, delictul, cvasidelictul, ele coincidând cu izvoarele obligațiilor din Codul civil francez cu o singură excepție; art. 1370 din Codul civil francez prevede expres și legea *stricto sensu* ca izvor de obligații, nemijlocit și de sine stătător. A se vedea, L. POP, *Tratat de drept civil. Obligațiile, vol. 1 Regimul juridic general sau Ființa obligațiilor civile*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, pp. 105-107.

Se recunoaște că definiția cvasicontractului din art. 1371 C. civ. francez este incompletă, în sensul că ea nu relevă, ca trăsătură caracteristică a acestui izvor de obligații, caracterul licit pe care trebuie să îl prezinte faptele constitutive ale acestui gen de angajament pentru a se diferenția de delict și cvasidelict.^[1]

S-a afirmat că definiția din art. 1371 nu este excelentă: nu manifestarea de voință creează obligația, ci legea leagă această consecință de un asemenea fapt din rațiuni de echitate sau de oportunitate. Bineînțeles, deoarece nu există un acord inițial, legea este cea care trebuie să fixeze regimul acestei obligații pe care părțile nu o pot modela după propriul lor gust. Criticându-se utilizarea termenului „cvasicontract”, s-a precizat că ea nu are, în mod cert, prea multă valoare juridică, mai ales pentru că ea nu atrage un regim juridic general; fiecare cvasicontract își urmează regimul juridic propriu și vom căuta în van „dreptul comun” în materia cvasicontractului.^[2]

Pe de altă parte, expresia „fapt pur voluntar” este ambiguă, fiind de natură a naște credința că este o obligație asumată în mod voluntar, în timp ce ea se naște în anumite cazuri în sarcina unei persoane care n-a înțeles să-și asume vreun angajament și care poate chiar a ignorat faptul prin care a fost obligat.^[3]

În doctrina franceză^[4] s-a definit cvasicontractul ca fiind un fapt voluntar și licit, care poate avea o analogie exterioară cu un contract (de exemplu, gestiunea de afaceri cu un mandat), dar care nu presupune niciun acord de voință și prin care autorul său se obligă față de terți și câteodată îi obligă pe terți.

Examinându-se teoria expusă de către Demogue care critica definiția cvasicontractului deoarece obligația nu se naște din actul voluntar și licit al debitorului și care aprecia că cvasicontractul este izvorul de obligațiuni care constă în voința creditorului, în literatura de specialitate română^[5] s-a replicat că cvasicontractul este sancționat de lege, propunându-se suprimarea categoriei cvasicontractului și revenirea la teoria faptului simplu involuntar.

De asemenea, apreciind că noțiunea de cvasicontract considerat ca izvor deosebit de obligații este absolut inutilă, s-a arătat^[6] că românii, care erau prea realiști pentru a se pierde în clasificări doctrinare, se mulțumeau să spună, și formula era mai exactă, că în unele obligații, care se nasc din diferite cauze,

[1] A. HUDELLOT, E. METMAN, *Des Obligations. Sources. Extinction. Preuve*, deuxième édition, Librairie L. Larose, Paris, 1897, p. 186.

[2] A. BÉNABENT, *Droit civil. Les obligations*, Montchrestien, Paris, 1987, p. 151.

[3] M. PLANIOL, G. RIPERT, *Traité pratique de droit civil français, tome VII, Obligations*, deuxième partie, L.G.D.J., Paris, 1931, pp. 1-2.

[4] J. CARBONNIER, *Droit civil. Les Obligations*, Presses Universitaires de France, Paris, 1985, p. 28.

[5] AL. VĂLIMĂRESCU, *Isvoarele obligațiilor*, curs de Drept civil predat la Doctoratul juridic, Ed. Cursurilor Litografice, 1942, pp. 52-55.

[6] M.B. CANTACUZINO, *Elementele dreptului*, Ed. All Educational, București, 1998, p. 406.

raportul dintre părți, deși în afară de vreo legătură contractuală, produce totuși efecte ca și când el s-ar fi născut dintr-un contract (*quasi ex contractu*). În această opinie, obligațiile ce se nasc din gestiunea de afaceri derivă din ideea de culpă, iar acelea ce se nasc din plata nedatorată derivă din ideea de convenție.

Cu privire la teoria cvasicontractelor, s-a reținut^[1] că este neștiințifică deoarece, în cazul îmbogățirii fără justă cauză, al plății nedatorate și al gestiunii de afaceri, izvorul raportului de obligație nu este acordul de voință dintre părțile raportului juridic, iar celelalte condiții de validitate ale contractului (capacitatea de exercițiu, cauza obligației) nu le găsim în cazul cvasicontractelor. Mai mult, teoria cvasicontractelor este și rămâne nedeterminată și nedeterminabilă, deoarece include diferite izvoare de obligații care se deosebesc atât din punctul de vedere al nașterii, cât și al executării.

Pe de altă parte, referindu-se numai la plata lucrului nedatorat și la gestiunea de afaceri, Codul civil a fost considerat^[2] necomplet pentru că în această categorie de fapte licite intră și alte fapte juridice generatoare de obligații în baza principiului de reparare a îmbogățirii fără just temei. Cvasicontractul este, ținând seama de reglementarea dată de Codul civil, un fapt voluntar care duce la nașterea unor obligații. Legiuitorul recunoaște aceste obligații, pentru că i se pare just și util să le recunoască, fără să țină seama de ceea ce au putut să voiască cei interesați. Cvasicontractul nu este prin urmare un contract, din moment ce n-a existat un acord de voință între creditor și debitor. Cvasicontractul este un fapt licit, iar obligațiile care izvorăsc din îmbogățirea fără just temei urmăresc un scop licit.

În ceea ce privește inexactitatea și inutilitatea noțiunii de cvasicontract, s-a reținut^[3] că ceea ce este esențial pentru contract este acordul de voințe al părților, pe când în cazul așa-ziselor cvasicontracte un asemenea acord nu există, iar problema capacității părților se pune în mod diferit în sensul că, pentru a încheia în mod valabil un contract, părțile trebuie să aibă capacitatea de exercițiu, pe când, în cazul cvasicontractelor, debitorul este angajat din punct de vedere juridic, indiferent dacă are sau nu capacitatea de exercițiu.

[1] FR. DEAK, *Curs de drept civil. Dreptul obligațiilor, Partea I, Teoria generală a obligațiilor*, Tipografia Învățământului, București, 1960, pp. 273-274.

[2] P. DEMETRESCU, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1966, p. 14 și pp. 112-113. Deși afirmă cu titlu introductiv că gestiunea de afaceri face parte din categoria faptului licit, ulterior, reținând că între gerant și gerat n-a existat un acord prealabil, geratul nedând gerantului un mandat de acțiune în contul său, acest autor apreciază că *gestiunea de afaceri este un act juridic unilateral*, cu argumentația că izvorul obligațiilor se află în voința gerantului care are intenția să gereze afacerile altuia, din această voință izvorând așadar obligațiile recunoscute de lege gerantului și geratului.

[3] C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All Educational, București, 1998, p. 102.

Din definiția dată de art. 986 C. civ. 1864, rezultă, așadar, că un cvasicontract este un fapt juridic licit (deci permis) din care iau naștere fie o obligație către o altă persoană, fie obligații între părți. Înfățișând gestiunea de afaceri, legiuitorul arată că din această operațiune juridică iau ființă obligații în sarcina geratului (*dominus rei*) ca urmare a faptelor gerantului. Or, dacă se înțelege de la sine că fapta gestorului poate să fie producătoare de obligații pentru acesta, fiind vorba de fapta lui, este de neconceput, în buna logică juridică, să ia naștere din această faptă a unuia o obligație a altuia, respectiv a geratului față de gestor. Concepția codului este expresia unei erori. Rațiunea obligației stăpânului afacerii gerate se găsește în altă faptă decât în „faptul licit și voluntar” cum îl denumeste codul, al gestorului de afaceri. Așa-numitul cvasicontract este un fapt juridic generator de efecte juridice impuse, iar nu de voie.^[1]

Sintetizând, recunoașterea în Codul civil francez și Codul civil român a cvasicontractului ca izvor de obligații, recunoaștere generată de o mistificare a înțelesului conceptului roman de *quasi ex contractu* (ca un contract), a fost contestată din mai multe motive, și anume: nu presupune o manifestare de voință ca în cazul contractului, nu sunt aplicabile nici celelalte condiții de validitate impuse de contract cu privire la capacitatea juridică sau cauza obligației și nu se poate identifica un fond comun de reguli aplicabile instituțiilor recunoscute de lege (gestiune de afaceri, plată nedatorată) sau de jurisprudență (îmboğățire fără justă cauză) sub titulatura de cvasicontract.

În consecință, în literatura de specialitate^[2] în reglementarea vechiului Cod civil s-a propus clasificarea izvoarelor obligațiilor după cum urmează:

A. *actul juridic civil:*

a. contractul;

^[1] P.C. VLACHIDE, *op. cit.*, p. 172. Reținând că, potrivit doctrinei dominante, legea este aceea care determină consecințele faptului juridic, adică obligațiile care sunt efectele săvârșirii lui, autorul explică efectele produse de preinsele cvasicontracte, pe calea unui principiu general - acela al îmboğățirii fără justă cauză - în sfera căruia intră toate faptele producătoare de efecte juridice, prevăzute sau neprevăzute de cod.

^[2] C. STĂTESCU, *op. cit.*, p. 278. S-a apreciat că preocuparea doctrinală de a reduce împărțita diviziune a izvoarelor de obligații (contracte, cvasicontracte, delikte și cvasidelikte) la o împărțea bipartită în acte juridice și fapte juridice poate duce și la o altă diviziune a obligațiilor sub alt aspect, anume în: a) *obligații de reparație* și b) *obligații de restituire*. Delictul și cvasidelictul, fiind fapte juridice producătoare de prejudicii pentru altul, dau naștere obligației de reparație. La rândul său, cvasicontractul generează obligația de restituire; numai prin excepție, din executarea unui contract poate rezulta o pagubă, dar aceasta nu se produce *ex contractu*. În acest sens, P.C. VLACHIDE, *op. cit.*, p. 172. Un alt autor face distincția între regula sau izvoare principale de obligații, aici încadrând contractul și fapta ilicită, și excepția sau izvoare secundare, în care include actul juridic unilateral și fapta licită. În acest sens, A. LEIK, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Apollonia, Iași, 1998, p. 50. Apreciem că nu se impune o asemenea distincție între izvoarele obligațiilor atâta timp cât nu se poate identifica o utilitate teoretică și practică a acesteia.

- b. actul juridic unilateral, dacă generează un angajament juridic.
- B. faptul juridic în sens restrâns:**
- a. gestiunea intereselor altuia;
 - b. plata lucrului nedatorat;
 - c. îmbogățirea fără justă cauză;
 - d. fapta ilicită cauzatoare de prejudicii (delictul civil).

Secțiunea a 3-a. Reglementarea faptului juridic licit în Codul civil în vigoare

Cartea a V-a „*Despre obligații*” din actualul Cod civil debutează cu Titlul I intitulat „*Dispoziții generale*” care cuprinde două articole: unul referitor la conținutul raportului obligațional (art. 1164), iar celălalt referitor la izvoarele obligațiilor (art. 1165).

În sens juridic, obligația reprezintă o legătură juridică (de drept) între două persoane, legătură în virtutea căreia o persoană, numită creditor, poate să pretindă celeilalte persoane, numite debitor, să efectueze o anumită prestație precis determinată. Fiind o legătură juridică, obligația se poate realiza prin aplicarea unei sancțiuni instituite de stat, ceea ce o diferențiază fundamental de obligația morală sau chiar naturală. În plus, obligația juridică reprezintă un element al patrimoniului atât al creditorului, cât și al debitorului.^[1]

Potrivit art. 1165 NCC, intitulat marginal „*Izvoarele obligațiilor*”, se prevede că „*Obligațiile izvorăsc din contract, act unilateral, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, plata nedatorată, fapta ilicită, precum și din orice alt act sau fapt de care legea leagă nașterea unei obligații.*”

În continuarea acestor dispoziții legale a fost reglementat Titlul II „*Izvoarele obligațiilor*” care are în conținut următoarele capitole: Capitolul I „*Contractul*”, Capitolul II „*Actul juridic unilateral*”, Capitolul III „*Faptul juridic licit*”, Capitolul IV „*Răspunderea civilă*”.

Sub un prim aspect, salutăm soluția legiuitorului român, similar altor legislații europene, de a prezenta grupat într-un text legal toate izvoarele obligațiilor. Pe de altă parte, din punctul de vedere al tehnicii legislative, reglementarea nu este în afara oricărei discuții, fiind perfectibilă.

Admițând reglementarea din perspectiva clasificării izvoarelor obligațiilor în acte juridice (contracte și acte juridice unilaterale care generează obligații) și fapte juridice *stricto sensu* (fapte juridice licite și fapte juridice ilicite), prevederile art. 1165 NCC apar ca fiind deficitare deoarece enumeră contractul, actul juridic unilateral și fapta ilicită, precum și ipoteza actelor sau a faptelor de care legea leagă nașterea unor obligații, însă nu menționează expres faptul juridic

[1] S. ANGHENI, *op. cit.*, p. 15.